

RACÓ DE LA MEMÒRIA

Les màquines de plegar olives

Antonio Michavila Vidal

Juntament amb els tractors i les motoserres, les màquines de plegar olives han estat segurament els invents més revolucionaris dels darrers seixanta anys per a la nostra agricultura.

Avui seria impensable conrear les nostres terres d'oliveres sense les màquines de plegar. Quan els nostres avantpassats més inquiets i intel·ligents s'esforçaven a perfeccionar l'invent, però, van tenir tota mena de detractors i entrebancs. Avui, amb aquestes lletres, volem retre un homenatge merescut al seu esforç, del qual nosaltres ara traïem tant de rendiment. Aquest homenatge l'hem de fer també extens a tots aquells grups de sacrificades plegadores que, fes l'hora que fes, passaven caminant amb el cabàs baix del braç, portant a dins les faldetes, les ungles lligades, la berena i, alguna, el seu fill també. Caminaven mitja hora o més per anar a plegar ajupides tot el dia, i a més cuidant el xiquet. Avui aquest treball ben bé el podríem qualificar d'inhumà. Només ho podien fer elles, però als anys 50 gairebé era l'única manera de guanyar-se algun diner: cobraven 12 pessetes al dia i 13 els diumenges.

"Avui seria impensable conrear les nostres terres d'oliveres sense les màquines de plegar. Quan els nostres avantpassats més inquiets i intel·ligents s'esforçaven a perfeccionar l'invent, però, van tenir tota mena de detractors i entrebancs."

Els homes -que pocs anaven per altri- sempre solien ser els amos de les finques i prompte els veies amb un genoll a terra, al poc *rato* els dos genolls, després asseguts i avançant a culades. Es tocaven tots els temes de l'actualitat i un que no faltava mai era les màquines de plegar: "Per a què les volem, si nosaltres ja en pleguem un munt!... I com les deixen de xafades...!"

Els pagesos eren un altre grup de detractors: "Per la punxada se'n va la meitat d'oli de l'oliva i el fa malbé. I com deixen els sacs...! Si plegant a mà, els sacs sempre estaven bruts, els primers que plegaven amb màquina i les olives estaven tendres, el *caldo* que deixaven a terra després d'esperar dos o tres setmanes al molí per a moldre-les..."

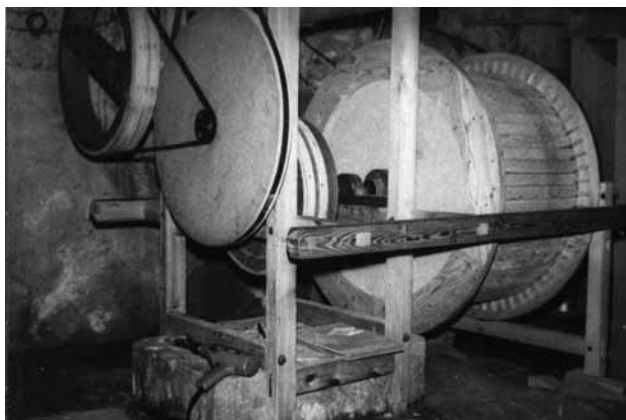
Prototip de màquina de plegar d'Antonio Prades, amb bufador incorporat per espentejar les olives.

El *tio* Alberto Querol va nèixer l'any 1922 i em deia l'altre dia que, quan era molt menut ja anava a veure el seu pare com treballava a la fusteria d'Antonio Prades Cortiella, intentant fer una màquina de plegar -entre altres coses-. Com recordaran, per aquells temps punxar les olives era molt mal vist, així que van idear el sistema de plegar-les amb aquesta màquina que al davant portava un ventilador enganxat. L'aire empenyia les olives cap endavant i ja entraven dins la màquina.

En la dècada dels 60 els fills del fuster, Antonio i Joaquín, van fer un altre prototipus de màquina de plegar, però ara ja punxant les olives. Tal com passa avui, al provar-la ja es van adonar que, a més de les olives, també plegava pedres i fulles, per la qual cosa van fer el porgador que poden veure a la foto. Segui perquè ho feien quan el cine els deixava una estona lliure, sigui perquè feien altres coses a la vegada, el cert és que, a pesar de tenir-la prou avançada, no la van acabar del tot i no la van poder traure al mercat.

Prototip de màquina de plegar d'Antonio Prades que punxava les olives amb unes tatxes clavades a una cinta de cuir.

Porgador ideat pels germans Antonio i Joaquín Prades.

Com que hi havia tantes olives i costava tant de plegar-les, tota persona que tenia mitjans per a fer algun prototipus i inquietud s'hi llençava. Així, abans de la guerra, el Sr. Sinforiano Querol Garcia, que treballava al taller de serralleria que havia heretat dels seus avantpassats, també ho va provar, amb la mala sort que un dia es presentaren unes persones i li requisaren tot el ferro i les màquines que tenia per a fondre-les i fer material per a la guerra.

"Com que hi havia tantes olives i costava tant de plegar-les, tota persona que tenia mitjans per a fer algun prototipus i inquietud s'hi llençava."

En acabar la guerra, el Sr. Sinforiano va entrar a treballar a la paperera de Dalt, on també treballava el Sr. Ramon Caballer -iaio dels germans José Ramón i Albert Bellaubí- i el cuquet de la màquina de plegar l'anava rosegant. A l'acabar la jornada de treball, es reunien en una entrada i van tornar a fer una mena de tauler d'uns 60x40 cm, amb unes agulles clavades al mig d'unes molles, que és el que havia provat abans el Sr. Sinforiano; ho posaven a terra, punxaven les olives i, a l'aixecar-lo, actuaven les molles i queien les olives.

El pas següent va ser clavar les agulles a una mena de pell o goma i aquesta a un corró d'uns 30 o 40 cm. La dificultat la van tenir amb la junta, al no disposar d'una cola suficientment forta i ràpida per encolar-la per testa.

Però l'entrebanc més fort el van trobar lluny de la màquina, en la mateixa tertúlia que es feia a la taverna: "Tota la vida s'han plegat amb les ungles... què vols demostrar ara... pos si que et penses que eres listo...". A la fi, la junta i les juntes van poder més que la il·lusió d'aquestes dos persones. No és la primera vegada que a algú, per millorar un sistema ja establert de molts anys, l'acusen de revolucionari. I és cert que el mot és el correcte, però s'hauria de veure sempre en to positiu.

En la dècada dels anys 20 del segle passat hi havia un altre fuster al poble que tenia una feina i unes inquietuds semblants al vell fuster Antonio Prades. Ens referim a José Serret, que tenia la fusteria al que després va ser el molí de Seda, a les Casetes. Aquest senyor va tenir cinc fills i filles: José, Rosa, Genoveva, Joaquín i Jaume.

Quan estava a les Casetes, ja va començar amb la màquina de plegar olives amb el sistema de punxar-les, però no amb agulles o tatxes: eren una mena de grapes muntades a una tira de pell i aquestes clavades a un corró de fusta. Les grapes les baixava de Morella i un cop muntades, eren semblants a les dents d'un xerrac. Allí, aquestes grapes degudament enganxades, les feien servir per escatar i pentinar el tronxo de la palma i, un cop fet a fils, fer-lo servir de pinzell. Aquesta màquina la van fer en diferents versions. Una és la que tenen a la foto, les altres les poden veure al

museu del Molí l'Abella. La van patentar amb el núm. 122.458 i la de la foto va vindre de la Jana. Suposem que se'n van repartir per tota la comarca.

Màquina de plegar de José Serret.

Anys després, el Sr. Serret va traslladar la seua fusteria al carrer del Parc, 97 -avui Casa Manolo, ja que era el seu iaio- i ajudat pel seu fill gran, José Serret Bonet, va ficar-hi una serra de galera i serraven cabirons dels Ports. El seu fill va muntar després una important fàbrica de mobles a Vinaròs que molts de vostès recorden. Al Sr. Serret, de tant anar pel nostre riu arreglant molins i maquinària per dins l'aigua, se li van atrofiar les cames i va estar els seus darrers vint anys paralític, vivint a Sant Pere, on la seua filla Rosa portava el bar que hi havia.

"Hem de recordar que, per aquella època, es llaurava la terra amb un matxo o un burro tirant de la xaruga. Després, es passava l'animal tirant una mena de taula -entauladora- amb l'home al damunt."

Un altre senienç relacionat al llarg de molts anys amb les màquines de plegar va ser el Sr. Vicent Bel Verge, més conegut per "Cameta". Era un home inquiet, sempre rumiava fer alguna cosa que altres no havien aconseguit. Ell pensava que era molt difícil plegar les olives perquè el terreny estava mal preparat. Hem de recordar que, per aquella època, es llaurava la terra amb un matxo o un burro tirant de la xaruga. Després, es passava l'animal tirant una mena de taula

-entauladora- amb l'home al damunt i agafat a la cua de la bèstia per fer el pes suficient per aplanar els solcs i anivellar el terreny. Aquest procés era suficient per a plegar les olives a mà, però quan van provar les primeres màquines, quedaven bastantes olives als clotets i moltes més pel voltant de les pedres que no s'havien comprimit prou amb l'entauladora. Així que al Sr. Bel se li ficà al cap de trobar un sistema per a plegar aquestes olives difícils. Ideà un sistema amb una rodeta de ferro d'uns 10 cm de diàmetre per 1 cm d'ample i hi va afegir, per a punxar-les, una mena de grapes en forma de U -era un filferro acerat molt dur- col·locades l'una al costat de l'altra, però totalment independents. D'aquesta manera, si hi havia un clotet, una o dos rodets baixaven i, si hi havia una pedra, unes pujaven, però les altres s'adaptaven sempre al terreny.

Quan va creure que tenia a punt la màquina de plegar, va contactar amb un industrial de València per a fabricar-la en sèrie i comercialitzar-la, però la societat no va acabar de quallar. Mentrestant ell, la seua dona i la jove filla anaven a plegar olives per altri amb les primeres màquines que havia fet, a tant per barcella.

A principis dels anys 60, el Sr. Vicent Verge, que treballava aleshores per al Sr. Guillermo Pamplona, posà en contacte el Sr. Bel i el Sr. Pamplona i, després de no poques negociacions, van formar una societat per a construir les màquines amb el nom de les primeres inicials dels seus cognoms PAMBEL. Van fer els plànols de cada peça, després l'encuny per a construir-la i, finalment, la patent. Quan van sortir les primeres màquines al mercat es va crear

una petita revolució. Guillermo, un fill del Sr. Pamplona, ens deia: "Ens les pillaven de les mans a penes acabades. Quan finalment en vam tenir unes quantes de fabricades anàvem per aquest regne i la gent ens esperava amb els diners a la mà per a comprar-les. Quan tocava la

part de Tortosa, al darrer poble que anàvem era al Mas de Barberans. Hi havia dies que hi arribàvem a la una de la matinada i allí ens esperava el ferrer per descarregar les màquines. Participàvem en to-

"A principis dels anys 60, el Sr. Vicent Verge, que treballava aleshores per al Sr. Guillermo Pamplona, posà en contacte el Sr. Bel i el Sr. Pamplona i, després de no poques negociacions, van formar una societat per a construir les màquines amb el nom de les primeres inicials dels seus cognoms PAMBEL."

Màquina de plegar de PAMBEL.

tes les fires comarcals i en moltes de nacionals. Van anar a Andújar (Jaén), a Alcanyís o Barbastro i després vam establir contactes a l'estranger. Teníem distribuïdors a Itàlia, Grècia i Tunis."

Al cap de vuit o nou anys, el Sr. Bel va sortir de la societat i el Sr. Pamplona la va continuar en solitari en un taller que havien muntat a part de la fàbrica de pinzells. Tant la fabricació com la reparació de les màquines va estar en marxa fins ben començat l'any 2000, però a poc a poc es van deixar de fabricar.

Any dalt, any baix, les màquines Pambel i la del corronet de la família Borràs van sortir juntes al mercat i molts de vostès recordaran la semblança que hi havia entre l'una i l'altra, com si es tractés d'una correguda de cavalls de pura sang anglesos. Si et trobaves en una finca terrosa, amb poques pedres i el terra quedava prou pla, la del corronet en plegava més. Si per contra la finca era pedregosa i quedava el terra prou irregular, allí regnava la Pambel.

El temps, el tractor i el corró, que tot ho arregla, ha fet que cada cop les nostres terres estiguin més planes i, amb el que acabem d'explicar, és fàcil deduir quina màquina s'adapta millor avui al nostre terreny.

Hem intentat anteriorment reflectir la inquietud de seniençs -i algun ens n'haurem deixat- per fer proves i prototipus de màquines de plegar. Com molts de vostès recordaran, els únics que van comercialitzar la seua màquina van ser Pambel i el Sr. Serret.

Tot i que avui en dia tots els pobles de la comarca estan plens d'aquestes màquines, la informació

que els hem ofert queda una mica coixa. Així que una tarda a primers de juliol vaig anar a Ulldecona per intentar parlar amb algun descendent del Sr. Borràs. Ja no eren a les oficines, però una amable veïna ens va donar el seu telèfon i al matí següent ja vam poder contactar-hi. Preguntat pel tema de l'entrevista, vam quedar per veure'ns aquella mateixa tarda a les cinc.

Quan vam arribar, la taula de l'oficina ja era plena de catàlegs i al magatzem del costat hi havia el prototipus que van fer i patentar l'any 1931. Va ser tanta la informació que ens van facilitar en poc temps que no vam poder ni passar-la als papers que portàvem. Intentarem resumir-la.

L'any 1930 el Sr. León Felipe Borràs Borràs, d'Ulldecona, va fer societat amb un mecànic de Tarragona, el Sr. Antimo Roig, perquè portés a terme

"Any dalt, any baix, les màquines Pambel i la del corronet de la família Borràs van sortir juntes al mercat."

la idea d'una màquina de plegar olives que feia temps que li donava voltes pel cap.

Per a la campanya 1931-32 ja van traure al mercat la màquina amb les patents espanyoles núm. 104.241 i 116.639 i el Sr. Antimo Roig les va començar a distribuir, en principi només a dos regions d'Espanya. És curiós que, per tal d'aprofitar el full de publicitat que feien de la màquina, a la part del darrere incloïen el nom i població dels 73 primers compradors, tots amb 1 màquina, menys el Sr. Simó de Santa Bàrbara, que se'n quedà 2 i el Sindicato Católico de la Jana, que se'n quedà 10, en total 83 màquines. També crida l'atenció que aquests compradors pertanyien a 19 pobles, i de la Sénia no n'hi havia cap. Poc temps després, amb molt poques variacions, canviem el nom comercial pel de *Industrias Fontalvo*.

Màquina de plegar de la casa Fontalvo.

Lista de algunos señores propietarios que adquirieron Máquinas y Mondadoras A. R. A. para la recolección de aceitunas durante la cosecha de 1931-32, en el primer año que se lanzó al mercado dicha máquina en dos regiones.

COMPRADORES	POBLACIÓN	PROVINCIA	Máquinas	Mondadoras	COMPRADORES	POBLACIÓN	PROVINCIA	Máquinas	Mondadoras
D. Felipe Borrás Borrás.....	Ulldecona	Tarragona	1	1	D. Manuel Martí.....	Godall	Tarragona	1	1
» Lucas Serra Mariné.....	»	»	1	1	» Vicente Pago.....	»	»	1	1
» José Domenech Grau.....	»	»	1	1	» José Mateu.....	»	»	1	1
» Bautista Ferré Ferré.....	»	»	1	1	» Marcial Raola.....	»	»	1	1
» José Vericat Campos.....	»	»	1	1	» Vicente Segura Querol.....	»	»	1	1
» Juan Vizcarro Martorell.....	»	»	1	1	» Vicente Esteller Agramunt.....	San Jorge	Castellón	1	1
» Pedro Callarisa.....	»	»	1	1	» José M.ª Plá Arnau.....	»	»	1	1
» Joaquín Badia.....	»	»	1	1	» Juan Bta. Queralt.....	Alcanar	Tarragona	1	1
» Manuel Domenech Vives.....	»	»	1	1	» Juan Reverter.....	»	»	1	1
D.ª Paula Ferré.....	»	»	1	1	» Ramón Gimeno.....	»	»	1	1
D. Bautista Verdiell Vizcarro.....	»	»	1	1	» José Michavita.....	Traiguera	Castellón	1	1
» Joaquín Laveria.....	»	»	1	1	» José Vidal Ibañez.....	»	»	1	1
» José Vericat Vidal.....	»	»	1	1	» Narciso Simó.....	Santa Bàrbara	Tarragona	2	2
» Alejandro Peris.....	»	»	1	1	» José Martí Solá.....	»	»	1	1
» José Capseta.....	»	»	1	1	Sindicato Católico.....	La Jana	Castellón	10	10
» Vicente Mora Grau.....	»	»	1	1	D. Juan Mangrané.....	Tortosa	Tarragona	1	1
» Vicente Lluch Querol.....	»	»	1	1	» Juan Miralles.....	Ampostà	»	1	1
» Bautista Castell Fuentes.....	»	»	1	1	» José Castell.....	Freginals	»	1	1
» Pedro Vericat Raga.....	»	»	1	1	» Salvo Ferrer.....	Rosas	Gerona	1	1
» Joaquín Ferré.....	»	»	1	1	» Jacinto Ramanach.....	»	»	1	1
» Andrés Rubio.....	»	»	1	1	» Juan Vergés.....	»	»	1	1
» Joaquín Fuentes.....	»	»	1	1	» Pedro Sagols.....	Garriguella	»	1	1
» Vicente Castell Fuentes.....	»	»	1	1	» Juan Roig.....	»	»	1	1
» Ricardo Landerer.....	San Mateo	Castellón	1	1	» Pedro Teixidó.....	»	»	1	1
» Tomás Ramón Beltrán.....	»	»	1	1	» Juan Presas.....	Perelada	»	1	1
» Juan Jovani Giner.....	»	»	1	1	» Esteban Serrats.....	Rabós	»	1	1
» Bautista Querol Jovani.....	»	»	1	1	» Pedro Riera.....	»	»	1	1
» Miguel Querol Mateu.....	»	»	1	1	» Joaquín Estela.....	»	»	1	1
» Vicente Querol Mateu.....	»	»	1	1	» Juan Casas.....	»	»	1	1
» José Roca.....	»	»	1	1	» Manuel Paltre.....	Palau Sabardera	»	1	1
» José Lavernia.....	»	»	1	1	» Juan Serrats.....	»	»	1	1
» Manuel Sales Sans.....	»	»	1	1	» Miguel Basonet.....	»	»	1	1
» Miguel Andreu.....	»	»	1	1	» Ernesto Muni.....	»	»	1	1
» Bautista Vilanova.....	»	»	1	1	» Juan Serra.....	»	»	1	1
» Joaquín Esbré.....	»	»	1	1	» Mateo Turro.....	»	»	1	1
» José M.ª Vilagrassa.....	»	»	1	1	» Juan Freixas.....	Vilamanisole	»	1	1
» Francisco Pascual Querol.....	»	»	1	1					

Relació de compradors per lloc d'origen de les primeres màquines de la marca A.R.A.

Pel que ara ens diu el Sr. Felipe Borràs, nét, així van estar-hi uns vint anys, però el seu iaio no acabava de veure clar el sistema de les rodets, perquè entre elles vibraven una mica i en aquest moviment queien bastantes olives. Així que va intentar clavar una mena de tatxes -xinxes és el nom correcte- a una peça de cautxú, després una fulla d'escuma, tot muntat en un corró i ja tenim el prototipus del que després coneixeríem com la màquina del corronet.

A principis dels anys 50, agafa aquest prototipus i se'n va a Torrebeñes -a prop de Lleida- on havia sentit parlar del manyós que era el propietari d'un taller de bicicletes anomenat Valentí Puigdel·lívol. Li va preguntar si li podia fer mitja dotzena de màquines com aquella, després n'hi va demanar cinquanta i així van estar fins a l'any 1987, en

Màquina de plegar del "corronet", de la família Borràs.

què la família Borràs decideix fer-les a Ulldecona i comercialitzar-les sota el nom de FELIPE BORRÁS, amb patent núm. 212.379.

A finals dels anys 50 van traure la del doble corró i, anys després, la cultura popular la va batejar amb el nom de l'anterior, que passà a ser anomenada la del corronet menut. Avui ja no se'n veuen enlloc perquè es considera prou lleugera la del doble corró. D'aquí per amunt les variants són il·limitades: se li ha acoblat la mula mecànica o una mena de tractor petit i se'ls afegeixen tants de corrons com imaginació tingui el pagès.

El Sr. Felipe Borràs Ferrer va tenir dos fills, Jesús Felipe i José Maria, que són els que ara continuen el negoci, al temps que estan formant el jove José Maria -que porta el mateix nom que el seu pare- i que és la quarta generació de la família Borràs que continuarà fent màquines de plegar olives.

Li vam preguntar al Sr. Jesús Felipe si havia estat important patentar les màquines des d'un principi i, instintivament, va deixar escapar un tímid somriure: "Què vols que et digui! A Espanya les patents prescriuen als vint anys i n'hi ha que als vint dies." Li vam demanar que ens ho expliqués. "Recordes que els cofins que s'empraven abans per a fer les para-des eren d'espart? Pos bé, el meu iaio va fer-ne un a base de niló que durava molt més, el va patentar i al principi anava molt bé la venda, però prompte

allí on anava ja se'n trobava uns de semblants. Ho va comentar al seu advocat i van decidir investigar per tal de presentar l'oportuna denúncia. Temps després, l'honorat advocat va dir al meu iaio que era millor oblidar-se del cas.

Havia descobert que la fàbrica que els va copiar els cofins estava a Sevilla i era propietat d'un General de Franco, i encara que ell tenia tota la raó, veia molt difícil la seua defensa."

En una estona hem intentat reviure uns històrics i rellevants personatges que tenien una feina diferent, però una inquietud comuna: trobar un sistema per plegar més de pressa les olives del terra!

Avui podem assegurar que aquell sacrifici que van fer, tant en la construcció dels prototipus com en les hores d'insomni que van passar per a dur-los a terme, han estat molt profitosos per als nostres temps i, com quasi sempre sol passar, el reconeixement per a ells arriba massa tard. Però això no és nou. Només cal repassar una mica la història per adonar-nos de les burles i carades que rebien aquells famosos personatges que inventaven qualsevol enginy, tot i que ara nosaltres no sabríem viure sense els seus invents.

Tret d'alguns pagesos que al llarg dels anys han fet proves de collir les olives de l'olivera o més recentment Antonio "lo de les Coves" amb un sistema més sofisticat, el cert és que en aquesta zona nostra, al tenir la complicitat del vent per a fer-les caure, ens hem decantat de sempre per plegar les olives del terra. També hi ha influït el tipus d'olivera que ens hem trobat. Si l'any 56 -any de la gelada- en lloc de castigar-ne unes poques les hagués gelat totes, no hauríem tingut altre remei que plantar-ne de joves i ara podríem escollir la manera d'arreglar les olives. Però amb la gran quantitat que tenim d'arbres centenaris i mil·lenaris, no les podem recollir d'altra manera.

Per aquesta raó, des de fa uns anys s'ha començat a arreglar el terra d'una manera gairebé perfecta i insospitada uns anys abans. Com hem dit, el tractor va ser fonamental en aquest cas per arreglar el reble de baix dels arbres i treure'l als espais buits. Després, a un tractor més gran li van acoblar

"En una estona hem intentat reviure uns històrics i rellevants personatges que tenien una feina diferent, però una inquietud comuna: trobar un sistema per plegar més de pressa les olives del terra!"

un bon enginy i aquest reble el feia pols. Alguns pagesos el deixen com un cordó al buit de l'arbre per retenir l'aigua, altres el tornen a escampar sota l'olivera i després de passar un gros i pesat corró queda el terra planet com la mà.

En aquestes condicions estem convençuts que qualsevol aparell dels que van idear els nostres avantpassats ara aniria bé, però ja hem comentat el que va passar en cada cas i avui el cert és que l'única que ha sobreviscut de totes les anteriorment esmentades ha estat la màquina del corronet que, per cert, està voltant els cinquanta anys i té una bona salut.

Per la nostra comarca fa bastants anys que no es veu cap màquina d'un sol corró (35 cm), però sí les del doble corró (75 cm). Per això li vam preguntar al Sr. Jesús Felipe si encara en fabricaven de petites. Se'n va riure. "Més que de cap altra" va contestar. No ho entenem. "Molt fàcil, en cap lloc d'Espanya ni de l'estranger s'arregla el terra tan bé com per aquí. Per això encara pleguen amb les mateixes màquines que fa 40 o 50 anys. Tot arribarà."

A les nostres terres fa uns anys ja van treure la del triple corronet i era espectacular les olives que plegava, però per buidar-les havies d'aixecar màquina i olives i era una mica pesada. Llavors a l'inquiet mecànic traiguerí Ximo se li va ocórrer fer-ne una doblant el triple corró, però ficant un calaix al mig on hi caben més d'una barcella d'olives i així no cal aixecar la màquina. A més, va posar uns rodaments als extrems dels eixos que aguantaven els corrons, de manera que, si hi ha una mica de pendent, va tota sola. No content amb aquest artefacte, Vicent Iranzo "Titón" li diu a Ximo: "Ara em fas la mateixa màquina, però doblada amb un suport al mig per acoblar-la a un motocultor." A ell no sabem què li va contestar Ximo, però a nosaltres després ens va dir: "Fuig, fuig, aquest Titón és boig!"

Ximo no li va fer, però *Carpinteria Subirats* -taller que es dedica a treballar l'alumini- sí, i ara plega amb dotze corronets afegits. I ja no els explico els que deu portar Galià, que plega moltes més olives que "Titón".

"[...] en aquesta zona nostra, al tenir la complicitat del vent per a fer-les caure, ens hem decantat de sempre per plegar les olives del terra."

"En fi, pleguen de tot, i més que res olives, això ho veiem més clar quan es comparen les collites d'ara i les de trenta o quaranta anys enrere. Sembla impossible. I tot gràcies a les màquines i a qui les va inventar."

El que no es podien imaginar mai aquells senyors que buscaven el sistema per plegar les olives del terra és que serviria per a plegar un munt de coses més. De totes les màquines diferents que hem anomenat abans sabem que, en un principi, a més de les olives, punxaven les fulles de l'olivera. Entre xinxà i xinxà pujava algun reblet de la mida d'un cigró, alguna rameta si era petita, però ara... dimonis! ara no sabem exactament perquè, però el cert és que, a més d'olives, es pleguen unes pedres menudes. I si l'olivera és prop d'un garrofer, es pleguen més garrofes que olives. Hem dit que abans es plegava alguna fulleta, ara, les de figuera arreu, de les d'albercoquer no se'n deixa cap, però si el vent ajuda una mica hi ha vores de marge on es pleguen el doble de fulles d'olivera que d'olives i de terra... I si està una mica blanet i amb

el que pesen les màquines, hi ha moments que el corró té enganxada una catifa de terra.

En fi, pleguen de tot, i més que res olives, això ho veiem més clar quan es comparen les collites d'ara i les de trenta o quaranta anys enrere. Sembla impossible. I tot gràcies a les màquines i a qui les va inventar.

Hem dit al principi que punxar les olives del terra tenia mala imatge. No pensin que el temps la va fer desaparèixer fàcilment. El mateix que dèiem aquí, li van dir al Sr. Borràs quan volia introduir les seues màquines a Andalusia i, després de no pocs entrebancs, va aconseguir que la Junta de Andalusia en fes un informe complet, després d'analitzar amb consciència el seu sistema comparat al de les olives collides que feien allí. Tenim còpia d'aquest informe i els en reproduïm una part. El van fer l'any 1993.

L'any passat, al nostre poble també vam poder comprovar al llarg de tota la campanya que si l'oli va està sana i tan prompte el vent la tira a terra la pots plegar, fa un oli tan bo com el que més, que no arriba a un grau d'acidesa gran part de la temporada.

CAMPAÑA 1.992-93.

CUADRO NO III

Control	BORRAS			MANTONES		
	1Q) Ensayo	2Q) Ensayo	3Q) Ensayo	1Q) Ensayo	2Q) Ensayo	3Q) Ensayo
Recolección	1 Hombre					
Tiempo/árbol	5' 42"	6' 25"	7' 00"	12' 52"	12' 53"	11' 54"
Kg./árbol	59,74	68,50	105,00	65,44	53,60	58,24
Kg./minuto	10,48	10,67	15,00	5,04	4,13	4,80
Aceituna sucia	298,70 Kg.	342,50 Kg.	525,00 Kg.	327,20 Kg.	268,00 Kg.	291,20 Kg.
Aceituna limpia	253,00 Kg.	277,00 Kg.	492,60 Kg.	278,40 Kg.	238,50 Kg.	279,50 Kg.
% Impurezas	15,30 %	19,12 %	6,17 %	14,91 %	11,00 %	4,02 %
Aceituna dejada % s./sucia	5,39 %	6,60 %	2,95 %	9,53 %	8,52 %	7,36 %
Análisis de Aceituna						
% Humedad	44,90	37,08	38,46	44,74	43,35	43,28
% Aceite en humedo	22,62	24,21	24,28	22,29	23,01	23,49
% Aceite en seco	41,10	38,48	39,46	40,35	40,62	41,46
Rendimiento indust.	20,03	20,92	21,30	19,65	20,08	20,83
Análisis de Aceite						
Acidez	0,36	0,29	0,31	0,24	0,37	0,30
I. Peróxidos	6,79	9,52	11,20	8,50	7,66	11,40
K270	0,11	0,12	0,09	0,11	0,12	0,09
K232	1,24	1,45	1,33	1,23	1,27	1,32
Amargor	0,37	0,38	0,17	0,32	0,28	0,11
Polifenoles	426 ppm	426 ppm	205 ppm	346 ppm	357 ppm	108 ppm

Reproducció de l'estudi de la Junta d'Andalusia comparant el rendiment, grau d'acidesa, etc. entre el sistema de recollida amb màquines de plegar i el de fer caure les olives en borrasques.